

Rätt dödsår för Peder Andersson Wester

Dödsåret för Peder Andersson Wester, av samtiden vanligen kallad Petter Wester, anges på alla ställen jag sett till 1703. Han omnämns dessutom nästan alltid som brukspatron på Haddebo, ofta även som brukets grundare.

Uppgiften om dödsåret är av gammalt datum och återfinns redan hos Abraham Huelphers, framstående genealog, död i Västerås 1798. Den verkar sedan okritiskt ha vandrat vidare och återges bl a i Leijonhufvuds Ny svensk släktbok, vilken utkom för ganska precis hundra år sedan och sedan flitigt återges. Redan av mantalslängden för Karlskoga 1699 blir man dock fundersam när man ser rubriken ”Förteckning uppå Sahlig Westers bruksfolk”. Ingen verkar emellertid ha grävt vidare med anledning av detta, ty då skulle man av domboken för Karlskoga häradsrätt 1698 ha kunnat konstatera att han förekommer på vårtinget men är död vid hösttinget.

Dödboken för Karlskoga är inte i behåll förrän från början av 1700-talet, så där får man ingen hjälp. Däremot kan man ta hjälp av Örebro kyrkas räkenskaper, vilka löper från den 1 maj till 30 april påföljande år. Räkenskaperna finns i Uppsala landsarkiv och visar att Petter Wester under det räkenskapsår som slutar den 30 april 1698 köpte gravplats ”på stora gången emellan Predikstolen och Choret” för 50 daler silvermynt. Den 3 juni 1698 bokförs en inkomst på 4 daler silvermynt för utlån av stora bårklädet till Karlskoga ”för Hammar Patrons Petter Wästers Lijk”. För gravöppning betalades senare, men utan angivande av datum, 5 daler silvermynt. Därmed torde dödsåret kunna fastställas till 1698, med all sannolikhet första halvåret.

Petter Wester kom troligen till Bo och Björkborns hamrar som bokhållare eller bruksförvaltare någon gång under 1670. Han upptas första gången i 1671 års mantalslängd och står sedan kvar med familjen till sin död. Det är möjligt att han kom till bruket p g a släktskap, hustruns morbror Olof Persson (Jernfelt) i Kristinehamn var nämligen gift med bruksägaren Chrispin Flygges syster Emerentia.

Anders Persson har i en artikel om Haddebo bruk i Sköllerstabygden visat att Petter Wester köpte bruket 1684 och att han var den tredje ägaren. Han bosatte sig aldrig på Haddebo utan stannade på Björkborn. Inte ens hustrun hade bråttom från Björkborn utan stannade till 1703, då hon flyttade till Haddebo.

Ovanstående utredning ger anledning till många reflexioner. En är naturligtvis den gamla sanningen om det tryckta ordets makt, läsaren förleds alltför lätt till att lita på uppgifter i böcker och tidskrifter. När det gäller släktkalendrar är de olika redovisningarna beroende på uppgiftslämnare av skiftande kvalitet och ibland publiceras uppgifter baserade på släkttradition eller antaganden och inte på framforskade fakta. Uppgifter som upprepats tillräckligt ofta och länge tas lätt som säkra men kan ändå behöva underkastas en källkritisk bedömning. I fallet Wester ovan var det ju lätt att se att 1703 inte kunde vara rätt dödsår.

Ulf Persson

